

АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНІКИ У ПОЛЬЩІ

Основою методичної підготовки майбутнього вчителя техніки є знання й уміння застосовувати різноманітні форми і методи проведення занять. Тому природною необхідністю є удосконалення його дидактичної майстерні. Доцільно поділитися зауваженнями щодо методів навчання, застосовуваних нами на практичних заняттях з дидактики техніки (в Україні — із методики трудового навчання).

Сучасна вузівська дидактика веде пошук підвищення ефективності навчання за рахунок інтелектуальної і практичної активізації студента — майбутнього вчителя. Дуже часто пропонується ввести у процес навчання такі методи, що звели б до мінімуму роль вербально-репродуктивних дій на користь мислення і творчої діяльності студента. „Це не просте завдання — пише М.Зюлковська-Собецька, — доказом чого є факт, що ми не вміємо порвати з пояснювально-ілюстративним або евристичним методом навчання, незважаючи на те, що вже давно піддається сумніву його ефективність” [1, 20].

У методичній підготовці майбутніх учителів техніки (саме на ній ми хочемо зосередити увагу) дуже важливу роль відіграє предмет “Дидактика техніки”. У найзагальніших рисах метою цього предмету є не тільки озброєння студентів відповідним обсягом знань, а й формування у них відповідних умінь і практичних дій, необхідних для виконання функцій вчителя - вихователя, а також для вирішення типових дидактико-виховних ситуацій. Дидактика техніки відіграє головну роль у навчанні вчителів. Роль навчання “полягає значною мірою у популяризації наукових засад цієї дисципліни. Її роль у методичній підготовці виражається у тому, що вона повинна інтегрувати і використовувати пізнання студентів з різних предметів вузівського навчання так, щоб формувати у них вміння пов'язувати ці знання в цілісні структури, пристосовані до різноманітних дидактико-виховних шкільних ситуацій, що змінюються” [4, 273].

Для реалізації вищезгаданих положень викладачі, що ведуть семінарські заняття з даного предмету, повинні застосовувати правильні методи, тобто такі, що змінювали б фахові якості студентів — споживачів переданого їм досвіду виробничих і дидактично адаптованих ситуацій. Для цього можуть застосовуватися традиційні методи, але головне місце відводиться новаторським методам, про які ми хочемо тут розповісти.

Одним із найефективніших методів навчання, що має значну виховну і навчальну цінність, є дискусія. Це форма колективної творчої активності студентів, тобто саме тієї активності, котрій сучасна дидактика надає великого значення. Студенти шляхом обміну думками і досвідом приходять до пізнання сутності обговорюваної проблеми. Одночасно вона формує уміння самостійно знаходити основну інформацію з даної теми і відкидати неправильні теорії і думки.

Дуже цікавою формою дискусії є панельна дискусія. Суть її полягає у тому, що визначена група студентів, обраних за принципом добровільності, висловлюється щодо названої заздалегідь викладачем теми. При цьому представляються різноманітні точки зору. Інші студенти можуть задавати питання усно або письмово, адресуючи їх конкретному члену дискусійної групи. Голова дискусійної групи, котрим доцільно вибрати когось із студентів, оскільки тоді дискусія ведеться більш вільно, перериває в потрібний момент розмову дискусійної групи і в дискусію включаються інші студенти. Після цього дискусійна група (панельні учасники) продовжує дискусію над даною, вже розширеною проблемою. Після завершення дискусії голова коротко підводить її підсумки, виділяючи найістотніші проблеми. В міру необхідності викладач, що веде заняття, може подати доповнення. На закінчення, як правило, уся дискусійна група оцінюється експертною комісією, що складається з двох студентів і голови дискусійної групи.

Як показує наш досвід, практичні заняття з застосуванням панельної дискусії тримають у напрузі всіх учасників і дозволяють їм включитися в хід занять практично в будь-який момент.

Деякі практичні заняття з дидактики техніки спрямовані на введення студентів у процес самостійного рішення дидактичних проблем. З цією метою частина практичних занять реалізується нами із застосуванням дидактичних ігор.

У літературі по-різному дається визначення гри. На думку К.Крушевського, дидактична гра — це один із методів навчання, що належить до групи проблемних методів і моделює реальні явища, ситуації або процеси із метою наближення навчального процесу до безпосереднього пізнання завдяки наданню можливостей для маніпуляції з моделлю [2, 165]. У свою чергу, В.Оконь вважає, що дидактична гра є „таким видом гри, який полягає у дотриманні точно сформульованих принципів” [3, 265]. Існує багато різновидів методу дидактичної гри. Їхньою загальною властивістю є присутність елементу гри в кожному їх виді. К.Крушевський [2, 169] розділяє дидактичні ігри на чотири групи: ситуаційний метод (випадок), мозковий штурм, біографічний і симуляційний методи.

Ситуаційний метод полягає в тому, що перед студентами ставиться якась складна дидактична ситуація, насичена меншою або більшою інформацією. Основою проведення занять із застосуванням цього методу є підготовлені ситуаційні описи, що стосуються найчастіше випадків, що мали місце під час педагогічної практики студентів, або ж придуманих ситуацій. Ці описи часто є додатками у вигляді схем, проектів конструкцій для виконання виробу або проектів сценарію дидактичних занять.

У ході занять, реалізованих із застосуванням цього методу, найчастіше виділяються:

- уявлення опису даної ситуації;
- формулювання розпоряджень у формі: "доведи і проведи оцінку", "доповни", "порадь", "уяви власну концепцію";
- уявлення рішень даної ситуації разом із синтетичною систематизацією знань, отриманих у ході гри.

Застосування ситуаційного методу особливо сприяє підготовці до виконання функцій вчителя тому, що дозволяє подивитися на той інститут, яким є школа і дидактико-виховні проблеми, що мають у ній місце, і в такий спосіб розвивати альтернативне мислення і творче ставлення до навколишньої дійсності [3, 289].

Мозковий штурм (біржа ідей) — це такий метод, який стимулює активність студентів на заняттях. Цей метод полягає у груповому придумуванні різноманітних ідей розв'язування задач. Дуже важливо, щоби групи студентів знайшли якнайбільше ідей, іноді дуже несподіваних, оскільки це сприяє створенню атмосфери свободи і співпраці.

Практичні заняття, що містять сесію мозкового штурму, охоплюють:

- підготовку студентів до усвідомлення проблеми;
- інструкцію щодо протікання сесії і вибору секретаря;
- придумування ідей;
- аналіз і оцінку ідей, а також вибір найкращих із них і обґрунтування їхнього вибору.

У ході сесії ми намагаємося стимулювати придумування ідей, а в тих випадках, коли у студентів занадто рано вичерпується їхній запас, підказуємо напрям пошуку.

На заняттях з дидактики техніки даний метод застосовується тоді, коли для подальшого їхнього проведення необхідні декілька ідей вирішення проблеми, або ж якщо потрібно перевірити корисність засвоєних раніше знань.

Найбільш популярною і вартою уваги при проведенні практичних занять з дидактики техніки є дидактична гра, названа симуляційною. Вона пов'язана з відтворенням складних проблемних ситуацій, що потребують самостійного вирішення. Симуляція на практичних заняттях із дидактики техніки проводиться, як правило, перед педагогічною практикою студентів у школі або після неї шляхом відтворення різноманітних ситуацій, що ілюструють, як можна провести уроки більш цікаво й ефективно.

Під час проведених нами занять студенти виступають ролі як учителя, так і учня. Вони повинні добре підготуватися до виконання своєї ролі, бути твердо переконаними, що їхні дії мають плановий, добре продуманий, а не випадковий характер.

Проведення симуляційних ігор під час практичних занять потребує: точного формулювання мети (які знання й уміння необхідно передати), поділу ролей і видачі інструкцій, опису симуляційної ситуації.

В інструкції до головної симуляції вказується перелік тих доручень, за допомогою яких йде управління ходом занять, а в інструкції для учасників називаються ролі і можливі варіанти їхнього виконання. В інструкції для оцінюючого заняття ми даємо опис основних дій,

наголошуємо, як повинні проходити симуляційні заняття з визначеної теми, а також вказуємо кількість балів, якими оцінюється виконання даної ролі.

Головною метою, яка ставиться перед такими заняттями, є оволодіння студентами методами аналізу дидактичних ситуацій, що можуть виникнути під час уроку, розвиток навичок приймати швидко рішення, а також оволодіння умінням послідовного рішення. Крім того, симуляційна гра дозволяє вчитися без примусу, одночасно пережити симульовану дійсність, яка піддається змінам.

Дуже цікавим і, на наш погляд, вартим уваги методом, не дуже складним для головного заняття, але таким, що вимагає від студентів підготовчої роботи, є біографічний метод. Він полягає у самостійній підготовці студентами інформації з даної теми шляхом вивчення біографій обраних осіб, що можуть послужити фоном для дослідження окремих явищ, процесів і т.п. Вивчення особистісних рис даної людини, методів її поведінки може використовуватися для формування позитивних якостей у майбутніх учителів.

Отже, ми можемо сказати, що застосування вище представлених методів на практичних заняттях із дидактики техніки сприяє, з одного боку, повнішому і легшому досягненню мети, визначеної у навчальній програмі з цього предмету, а з іншого боку, впливає на ріст активності студентів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. V.Ziolkowska-Sobecka, Nauczyciel-podstawowe ogniwo reformy "Szkoła Zawodowa" 1999, nr 1, S. 18-22.
2. K.Kruszewski, Gry dydaktyczne // sztuka nauczania pod red. K.Kruszewskiego, Warszawa 1991, S. 164-181.
3. W.Okon, Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej, Warszawa 1995, S. 265-289.
4. M.Frejman, Problemy optymalizacji metodycznego kształcenia nauczycieli pracy-techniki, [w:] Optymalizacja kształcenia i doskonalenia nauczycieli przedmiotów politechnicznych, Szczecin 1992, S. 273-277.

Володимир Пасічник

РЕФОРМУВАННЯ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ В ШКОЛАХ ПОЛЬЩІ

Тривалий час, починаючи з 1945 року, історична освіта в школі і вищих навчальних закладах Польщі була під постійним контролем партійного апарату ПОРП. Саме ПОРП у своїх освітніх програмах реалізувала заздалегідь визначені напрями громадянського, суспільного і патріотичного виховання підростаючого покоління, підпорядкованих вимогам панівної в той час комуністичної ідеології.

У засобах масової інформації, в наукових та популярних публікаціях, у багатьох художніх та документальних фільмах, театральних виставах формувались у молоді історичні образи минулого ("білі плями", тенденційні оцінки та ін.). Величезний вплив на історичну освіту мала також державна цензура, яка, в свою чергу, підпорядковувалась ПОРП.

Переломною епохою у викладанні історії в школах Польщі можна вважати 80-ті роки. Боротьба "Солідарності" і повернення історичної правди в школу призвели до істотних змін у викладанні цього предмету. Вийшли з друку нові підручники з історії для учнів молодших, середніх та старших класів, які були збагачені новим теоретичним і дидактичним матеріалом.

Це був тільки початок. Ряд реформ, проведених у Польщі протягом останніх десяти років, сприяли корінним змінам у всій системі шкільного історичного виховання та навчання. Без сумніву, сучасна польська історична освіта досягла значних успіхів. Вона стала відкритою і демократичною. Вчитель отримав небачену до цього часу самостійність, що дало йому можливість удосконалювати педагогічну майстерність.

Проте необхідно враховувати, що не завжди сучасна польська школа є вільною від політичного і теологічного тиску з боку різних партій та організацій. Досить часто складні процеси в історії Польщі розглядаються в школах з позиції тільки чорного або білого "кольору", внаслідок чого порушується принцип об'єктивної оцінки подій та фактів. Наприклад, сьогодні, як на це вказують польські вчені та педагоги А.Зеленський, Е.Матерницький та ін., не поодинокі випадки, коли переоцінюється роль армії Крайової і недооцінюється армія Людова в Другій світовій війні. Раніше в історичному курсі переважали здебільшого антинімецькі настрої, сьогодні, не рідко — антиросійські. Така односторонність,